

quod suum est : et quomodo poterit quod est alienum decerpere ?

4. Quid tu invidia alienum vis corrumpere bonum ? Numquid tibi adjicies quod ab alieno decerpis ? Ita forsitan ; sed si corporalis aliquid pecuniæ subtrahas. Non ergo in claustralibus rapacitatis hujus vitium vereor : est subtilius quoddam rapacitatis invidiæ genus. Quid enim rapacitatem non putas, si pecuniæ parcis, famam decerpis ? Non concupiscis possessionem, et laceras opinionem. Quid tibi emolumentum aliena diminutio confert ? aliena si corrodas bona, quid tibi inde accrescit ? Evidenti forsitan veritate alienæ virtutis conteruntur in ore tuo dentes, quos ad derogandum paraveras. Non audes corrodere, non tamen potes collaudare. Jam alienum bonum verbo non carpis ; numquid ideo non rapis ? Quomodo non rapacitas, ubi evidens bonum debito defraudas testimonio, et veram alterius gloriam etsi mendacio non corrumpis, silentio tamen suppressis ? Vis audire in sola etiam æstimatione rapacitatem esse ? *Non rapinam*, inquit Apostolus, *arbitratus est esse se æqualem Deo* (Philipp. II, 6). In invidiam animam non potest intrare æstimatione bona de bonis alienis. Non vult enim intelligere quod alius bene agat : etsi palam non audet, penes se tamen vel dissimulat, vel attenuat alterius merita. Ut quid istud, **60** nisi quod livor, dum privatam semper excellentiam cogitat, alienam obscurat ? *Charitas autem non cogitat malum, non gaudet super iniquitate* ; et, ut sic dicam, super inæqualitate : *congaudet autem veritati* (I Cor. XIII, 5, 6). Privatam non cogitat ; medio quodam et communi lætatur : quæ sua sunt non quærit, sed quæ Christi Jesu. Ejus in omnibus gloriam, vel amat, vel optat. Communis est Christus ; mediator enim est (I Tim. II, 5) : et ideo ejus non sunt quæ media non sunt, sed in partem se restringunt. Quid tu livore Christum vis in partem contrahere ? Avaram vis esse gratiam Spiritus, cujus circa te solum optas beneficia restringi ? Sine ut exerescat et exuberet, et effundat se super omnem carnem Spiritus Domini, et repleat orbem terrarum. Noli communem omnibus beneficentiam intra cordis tui angustias incarcerare. Dives est enim in omnes (Rom. X, 12) : et tu minuire tentas affluentiam gratiæ, et immensitatem redigere ad minutias ? *Æmuli cordis avaras dedignatur Christus angustias. Nescit æmulatione tua ejus bonitas detineri. Proflua est : non tibi soli, sed vicinis etiam se vasis ejus oleum infundit. Fac ut illa mutuo tua sint. Erunt autem, si communi fueris bono lætatus : alioquin et animæ tuæ oleum evacuas, et illis nihilominus tamen infunditur mediator Christus ; et ideo quæ sua sunt media vult esse. In hoc, inquit, cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem* (Joan. XIII, 35).

5. Vides quomodo charitas speciale quoddam est insigne discipulatus Christi, et doctrinæ ejus singulare indicium ? Ideo hic in ultimo loco quasi ornatus

A quidam aliarum inducitur gratiarum. *Media*, inquit, *charitate constravit*. O quam molle est stratum charitatis. Proximi charitas livore, charitas Domini timore caret. Nihil habet pœnale charitas, timor pœnam habet : ideo non est in charitate timor, sed perfecta charitas foras mittit timorem (I Joan. IV, 18). Quid enim timebit charitas ? Veteres offensas ? Sed charitas operit multitudinem peccatorum (I Petr. IV, 8). Infirmas propriæ conscientiæ timebit ne decidat ? Sed fortis est ut mors dilectio. Utrumque metum charitas foras mittit. Sed nec perfecta charitas temporales pro Christo timebit molestias. Sed ne quidem æternæ si fuerint, defatigari et evanescere poterit consummata dilectio. Non potest semel hausta cognitione tantæ non delectari dulcedinis. Non ideo amat charitas ne pereat : sed mavult foris pœnaliter in æternum perire, quam usu amoris æterni privari. Si enim dederit homo omnem substantiam pro charitate, quasi nihil despiciet eam (Cant. VIII, 6, 7). Vere hoc molle stratum, in quo etiam inter injurias tam suaviter quam sancte quiescit. Da mihi, Jesu bone, ut super stratum hoc memor sim tui, et mediter in te in matutinis. Dulcis plane memoria, quam amor inducit : grata meditatio, quam suggerit charitas. Nihil enim est quod non jam dulciter et grate de Christo cogitetur. Amor proximi compassionem habet, et quemdam minus suavem gustum, dum gementibus novit condolare. Christo in quo condoleas ? etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Non condolendi, sed congaudendi in se vobis undique materiam præstat. Totus desiderabilis, et concupiscentia totus, et quasi charitate constratus. Quid enim videbis in Christo, quod non ejus nobis et charitatem exhibeat, et nostram exigit ? Totus nobis est charitatis illecebra, irritamentum amoris. Nullum in se meticuloso relinquit locum affectui. Totus amari vult, qui totus meretur amari. Noli, virgo, ad tormenta respicere, cui tanta proposita sunt oblectamenta in sponso. Otiosus debet esse timor, ubi tot insignia reueent amoris. Dedignatur charitas timoris commercium, cogi nesciens, quæ nequit compesci.

6. Ideo charitas perfecta foras mittit timorem, velut inutilem et supervacuum ; sed non timorem illum, qui castus permanet in sæculum sæculi (Psal. XVIII, 10). Est enim timor, quem foras mittit charitas : et est timor, quem mittit veritas : et est timor, quem intromittit et charitas et veritas. Primus cautus ; secundus castus, sed non permanens in sæculum sæculi ; tertius et castus et permanens. Primus veretur pœnam, secundus offensam, tertius totus libera quædam et secunda reverentia est. Et primus quidem timet offensam, sed propter pœnam : secundus offensam, sed propter ipsam. Et quidem injuria quædam justitiæ est, si metu pœnarum in gratiam veniat. Satis ipsa per se meriti obtinet, ut hominum in se studia provocet, et conciliet affectus. **61** Hunc ergo timorem charitas perfecta excludit. Quomodo enim perfecta charitas, quæ timoris stimulo indiget ad cultum justitiæ ?

Perfecta dilectio mentem in solidum possidet, omnia soli sibi justitiæ munera deputari volens. Frigidus timor est, et pigre incedit, satis habens tantum impune evadere. Amor fastidium nescit, fervidus est, et in anteriora extensus : metus contractior, necessitate tantum justitiæ subit officia. Amor perfectus soli quod agit debet justitiæ, nihil in ea juris relinquens timori. Quidni ? An non satis in se obtinet meriti ad omne bonum opus justitiæ ? Christus enim nobis factus est justitia. Quid ergo ? Christus non satis in se habet dotis ad placendum ? Alieno ergo et ipse, ut placeat, indiget adjumento ? Si non ejus obtentu solius obtemperatur ipsi, quomodo erit ejus perfecta dilectio ? Diligam te, bone Jesu ; diligam te, virtus mea, quem non possum gratis diligere, nec possum tamen satis diligere. Dirigantur in te ex integro studia mea, nec alieno deducantur et distrahantur affectu. At quam exigua sunt, etiam cum integra sunt, in te studia nostra ! quomodo ergo diminuam, quod cum integrum est, tam exile est ? Totus in te, Deus bone, ex desiderio ferar. Trahe me tu in te ipsum, ut nullo indigeam timoris impulsu, sed perfecta charitas usum ejus excludat.

7. Quid igitur ? non sunt metuenda æterna supplicia ? Metuenda plane sunt, et cavenda. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit (Ephes. V, 29) : sed vehementior Christi dilectio motu timoris non eget in affectum justitiæ. Amor iste nihil tam vereatur quantum offensam : sed propter offensam, non propter pœnam. At istud quidem, quamdiu in incerto humanæ res fluctuant, et non est tuta laus hominis in vita ipsius. At cum ad veritatem post vitam fuerit introductus, hujusmodi de reliquo metus cessabit, timori tertio faciens locum, qui prioribus quidem succedat, sed nulli cedat : permanet enim in sæculum sæculi. Primus ergo timor metuit ne temeritatis offensam luat : secundus, ne infirmitate offendant : tertius, quod metuat non habet. Quid enim metuat completa felicitas et consummata charitas ? Timor hic de plantario oritur charitatis. Non audeo dicere quod charitas est, nec tamen audeo negare. Quid enim nisi amor esse conatur, qui jam nescit affectum timoris ? quomodo non amor, qui jam pene timor esse desiit ? quam enim ratione timor nil metuens ? Timorem illum tam tutum nomine impartirem amoris, nisi quod Deus ipse ibi quidem amat nos, non tamen timori in tanta majestate permittitur locus. Sed in nobis quomodo a charitate timor ille separabitur ? Et quid aliud est ibi timere, nisi non timere adversus Dominum majestatis ? Quid est timor ille nisi votiva subjectio, obedientia non coacta, ultro impensa reverentia ? Quomodo timor qui offendere non timet ? non enim valet. Sed iterum quomodo non timor, qui offendere non audet ? Et timor ergo non videtur, quia nihil vel peccati vel periculi metuit : et timor est, quia nihil audacter vel temere præsumit. Quid est timor ille, nisi reverentia humilis ex debiti quasi necessitate impensa, sed necessitatis nihil passa ? Est enim

A obsequendi necessitas jure conditionis, sed necessitatem ignorat libertas dilectionis. Quid est timor ille, nisi temeritatis et negligentiae magis privatio, quam necessitatis coactio ? Vides quantum timor iste appropinquat ad charitatem ? pene illa est, sed plene non est. Causa distat, par est affectu. Quæris qua causa ? Inferioris conditionis respectu obsequendi ad omnem nutum tantæ majestati. Incumbit tibi justa necessitas, sed ad causam istam charitas non respectat : divinæ majestatis admiratione rapitur, non contuitu infimæ conditionis. Ergo rationem quam timor respicit, charitas nescit causis præventa potioribus.

8. Causis ergo distant timor et amor, obsequio et affectu libero cognati. Primus ergo timor metuit puniri : secundus, privari : tertius, neutrum. Primum illum perfecta charitas exterminat : secundum ad tempus tolerat : tertium sibi indivise collaterat. Hunc vos, filiæ Jerusalem, timorem captate. Primum cavete illum, quem charitas foras mittit : *Media*, inquit, *charitate constravit*. Ubi media dicit, totum dat intelligi. Et vestri cordis medium charitas consternat, charitas vestiatur. Vestis hæc est et ornamentum **62** nuptiale. Quæ si a nuptiali exigitur conviva, quanto magis a nupta ? Sola præoccupare et possidere vult omnes mentis vestræ recessus. Nolite illos degeneri et alieno communicare affectui. Molle quidem et delicatum est stratum charitatis, molesto ne ad modicum quidem vult metu contristari. *Propter filias*, inquit, *Jerusalem*. Jure quidem : pax enim multa diligentibus legem tuam (Psal. CXXVIII, 165). Si quis de indulta gloriatur gratia, quanto magis et vos ? nam etsi constat spiritualium donorum magnas esse divitias, sed charitas supergressa, est universas. Non modo supergressa, sed etiam complexa. Et dulcis et dives est charitas. Denique sicut habet Psalmus, *Inter medios virtutum clericos* (Psal. CXVII, 14), et in spiritualium communione gratiarum superstratum dormitur charitatis. Charitas quasi media omnibus communicat, et quasi melior omnes cumulat virtutes. *Æmulamini ergo, filiæ Jerusalem, charismata meliora. Magis autem ut charitatem habeatis, et abundantius habeatis, totæ in affectum amoris transite. Totus enim amabilis est dilectus noster Jesus Christus, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.*

SERMO XX.

Egredimini, et videte regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua. (Cant. III, 11.)

D 1. Audistis, quo invitatae sunt filiæ Sion : sed unde jubentur egredi, nondum audistis. Id enim est quod non exprimit littera. Unde ergo ? numquid de Sion ? Sed videbitur Deus deorum in Sion (Psal. LXXXIII, 8). Non ergo de Sion eas vocat, quas ad videndum Deum vocat. At forte non ad visionem Dei, sed ad videndum Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua ? Ideoque nil obstat, si filias Sion egredi jubeat de Sion. Sed numquid non homo ille natus est in Sion ? Ergo si de Sion evocantur, non tamen vocantur nisi ad Sion : de Sion superiori ad inferiorem Sion. Nec enim dignum aut consentaneum

videtur, ut filiae Sion egrediantur de ea, praesertim ad videndum ipsum, cujus habitatio in Sion, et qui natus est in ea (*Psal. LXXXVI, 5, 7*). Memini disertum et eruditum quemdam virum, cum super hoc disputaret loco, dixisse: « Male locatae videntur quae jubentur egredi. » Satis commode pro tempore dixit, ad audientium quod proposuerat utilitatem deflectens. Mihi tamen nimis bene locatae videntur, ad quas praesentis verbi hortatus intenditur. Ubi quaeris? In reclinatorio aureo, de quo praecessit sermo hesternus. Delectabilis ille locus est, et uberior ad laetitiam, quam humana queat affectio capere. Delectationis nimietas se ipsam exhaurit, et ebibit animum voluptas exundans. Vicibus alternatur hoc gaudium, nec potest esse continuum, quod est nimium. Bonae tamen vices, ubi non disceditur a sponso. Non datur in carne commoranti haereditate possidere reclinatorium aureum. Ideo jubentur egredi filiae Sion, sed quomodo si dicat. Ne longius abeat.

2. Egredimini, inquit, et videte regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua. Non vult eas a Christo discedere, sive mente excedant, sive sobrietate fiant. Bona sobrietate simplicitas fidei, quam intuentium possit aspectus ferre, et qua possit foveri. Felix qui hoc gradu cum descendit, excipitur; et cum ascendit, incipit. Ascendentibus enim hic speculationis locus primus occurrit. Bona enim speculationis aemulatio: sed scientia necessaria est. Reclinatorium ad illud aureum succenderis et succingeris, locum vere speculatorium. Studium probo, sed exspecta ut componam tibi gressum et gradum ponam. Specula est, et specula vere sublimis, specula omnis terrenae exhalationis supergressa nebulas. Inassuetus quid illuc saltum paras? Manibus (sicut scriptum est) nitere, ut assuescas morari in aede regis (*Prov. xxx, 28*) Salomonis. Interim repe, donec rapiaris. Non enim saltus, sed ascensiones, inquit Psalmus, disposuit in corde suo. Erit autem quando ascensio in saltum, magis vero in assumptionem convertetur. Quae sunt autem istae ascensiones, nisi quaedam mentis purgationes? Ideo in valle lacrymarum (*Psal. LXXXIII, 6, 7*), quoniam delicta quae plorantur purgantur. Felix qui satis lavit lectulum cordis, qui sufficienter ploravit: cujus completa est tristitia, cujus ad cor consolationes inspiratio loquitur **63** divina, et de convalle plorationis evocat, cujus a furore Judicis non turbatur oculus, ut videre valeat regem Salomonem tranquillo aspectu in die laetitiae cordis ejus.

3. Egredimini, filiae Sion, et videte regem Salomonem. Illi enim habentur digni hac laeta visione, qui se quadam poenitentiae lege concluderint, et disciplinae coarctaverint custodia, quorum renuit anima consolari. Vis nosse quam bona sit conclusio? Hortus conclusus, fons signatus (*Cant. iv, 12*). Surge, propera, amica mea, et veni (*Cant. ii, 10*). Vides jam quomodo illam invitat, et amicam vocat, quae se ipsam concludere novit? Quod si conclusae estis, nolite egredi, donec Christus vos invitet. Egressa es,

A Dina, non educta, et egressa est non ut regem Salomonem, sed ut mulieres videret regionis illius (*Gen. xxxiv, 1*). Quid invenerit, vos nostis, Vos egredi nolite, nisi quando vos aut sponsus, aut sponsi invitant sodales. Egressus est Lazarus cum illum Dominus evocaret ad vitam (*Joan. xi, 43, 44*). Egressus est Noe de ea quae ipsum inter hujus mundi fluctus illaesum arca conclusit; sed egressus est cum ei reclusit ostia Dominus (*Gen. viii, 16*). Egressus est Abraham de terra sua, ut repositionis terram videret; sed vocatus egreditur (*Gen. xii, 1*). Et vos egredimini, filiae Sion, invitatae ad felicioris gratiam visionis. Conclusus est, et conclusus misere, qui beatam ad hanc visionem egredi nec nititur, nec meretur. Servilis conclusio, egressio libera. Denique cum fueris, inquit, conversus ad Dominum, auferetur velamen, velamen ignorantiae et ignobilitatis: Dominus enim spiritus est. Ubi spiritus Domini, ibi libertas. Ubi major abundantia spiritus, ibi libertas uberior. Quid concluditur et involvitur, tenuem habet respirandi libertatem.

4. Egredimini ergo, filiae Sion, ut cum Paulo dicere possitis: Nos autem revelata facie gloriam Dei speculantes, in eandem imaginem transformamur (*II Cor. iii, 16, 18*). Visio Dei, quodam est cum affectu semper accipienda. Et vere efficax est et violenta visio tua, bone Jesu, quae intuentium in se rapit affectus. Nonne dulcem quemdam desiderii sui passus est violentiam Moyses, ut transiret et videret visionem illam magnam? (*Exod. iii, 3*) Vis accipere quam sit efficax? Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum (*Joan. xii, 32*). Quid vero cum humiliatus fueris ad terram? nonne omnium ad te trahis animos? Ego, bone Jesu, resurrectionis tuae non exspecto gloriam, nec admirationem meam ascendens in caelum reservo potentiae; sed statim in initio annuntiationis, vel nativitatis tuae voces angelicae aures meas percillant, et rumor novus stupefacit me, et ad se rapit insueta lux exorta in tenebris. Nuda visio, et quae se in affectus condignos non transfert, ignorantiae et caecitati connumeratur. Vultis visionem fructuosam accipere? Viderunt insulae, et timuerunt, et extrema terra obstupuerunt, et accesserunt, ait Isaias (*Isa. xli, 5*). Videtis quos virtutum fructus Dei visio pariat: timorem, stuporem, amorem. Viderunt, inquit, et timuerunt, obstupuerunt, et accesserunt. Viderunt te ad intelligentiam, timuerunt ad reverentiam, obstupuerunt ad novitatem, accesserunt per conformitatem. Visio comprehendit, timor comprimit, suspendit stupor, rapit et unit accessio. Illi enim accedunt qui aemulatione accenduntur. Videntis animum timor humiliat, stupor quasi infatuat, amor conglutinat. Cassa visio est, nec contemplationis digna vocabulo, quae talibus non est vestita affectibus. An illum videre definies, qui de mysterii cognitione nec timet, nec stupet, nec ardet? Timore sobrius fit animus; stupore, absorptus; accessu, consertus et consociatus. Hujusmodi virtutibus contemplationis gratia constat

sed stupore magis et amore. Nam stupore et admiratione mens excedit, amore accedit. Nec aestimanda est virtus contemplationis tam ex materia, quam ex modo. Utraque attendenda sunt, et genera rerum contemplandarum, et gradus effectuum. Sed satius inferiori in genere amplius affici, quam in superiore minus. Visio haec abscondita est a sapientibus et prudentibus, et revelata est parvulis (*Matth. xi, 25*). Ideo dicit: *Extrema terrae obstupuerunt, et accesserunt.*

5. Quod humiles capere sufficiunt, id magis solet afficere, et quamdam sui admirationem et amorem importare. Cum exaltatus, inquit, fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. Omnia quae in te sunt, bone Jesu, quamdam habent **64** alliciendi efficaciam, et cogitantes sollicitant in affectum: sed ad omnia non possumus omnes attingere. Sublimia solis sublimibus sunt; humilia, omnibus. Quae major humilitas, quam exaltari in cruce? Etiam de hac ait: Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. Efficax ad trahendum humilitas ista. Quidni? Quis non ad simplicem cogitatum hujus rei stupore et extasi repleatur? Cujus non affectum fides haec exhauriat et infatuat, et reddat insufficientem? Facilis ad contemplandum locus, sed fecundus ad gratiam. Simplicitas fidei hujus minus habet intelligentiae, satis magnum et admirationis et amoris incitamentum habens. Accessibilis locus, vel excessus dulcissimos pariens. Nolite hunc contemplationis locum dedignari. Non est difficilis ad recogitandum, et est dives ad gloriam. Mihi, inquit Paulus, absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi (*Galat. vi, 14*). Et quid vultis audire? Crux ipsa corona est gloriae, diadema regni. Denique in cruce triumphavit, exspolians principatus et potestates, et mundi principem ejecit foras. Gloriosa visio triumphus ipsius.

6. Egredimini, filiae Sion, et videte regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua. Videte carnem, quam humano sumpsit ex genere triumphantem in ligno. Et felix caro, quam sibi Christus non quasi carcerem, sed quasi coronam assumpsit: quae fuit ornameto, non oneri. Nos omnes in carne quasi in domibus carcerum absconditi sumus, compediti et servientes legi peccati. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia, inquit, Dei per Jesum Christum (*Rom. vii, 24, 25*). Deus enim mittens Filium suum in similitudinem carnis peccati, de peccato damnavit peccatum in carne (*Rom. viii, 3*). Veritas carnis in Christo, peccati pondus non sentiens, nobis omnibus de peccato victricem palmam advexit. Bene quasi diadema accipitur corpus immaculatum, corpus triumphus, corpus honoris et gloriae; corpus ejus cruore peccati deletur chirographum, justitiae et salutis signatur conscriptio, nuptialia sunt instrumenta confecta. Denique hic dies desponsationis, quando veteres repudians ritus, nova Ecclesiae Sacramenta instituit: quando in perpetui matrimonii signum et copulae nuptialis, de latere ejus sanguinis

A et aquae mistura profluxit. Hodie Synagogae dedit libellum repudii, et a priore odiosa ad posteriorem dilectam transivit. A veteri transivit ad novam, quam sibi ipse exhibuit gloriosam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi (*Ephes. v, 27*). Novitatis signum est quod ruga caret. Explicuit Christus litterae rugas, et quod inerat novitatis elicit. Quid vultis vos, Sion et Synagogae filiae, rugas contrahere, quas Christus explicuit? Novis supervenientibus, quid veteribus adhuc gloriamini? Egredimini, filiae Sion, de cavernis litterae, de angusta et ignobili intelligentia. Egredimini, et videte regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua. Corona nobis est Incarnatio, quam vos putatis contumeliam. Et videte jam quomodo benedixit coronae anni benignitatis suae, quomodo campi ejus repleti sunt ubertate (*Psal. lxxiv, 12*). Videte coronam, videte et copiam: coronam victoriae, virtutum copiam. Unde haec, nisi quia granum frumenti cadens in terram mortuum fuit? Denique haec est victoria, quae vincit mundum, fides nostra (*I Joan. v, 4*). Et ipsa credentium multitudo corona est et ornamentum Christo. Eris, inquit, corona gloriae in manu Domini, et diadema regni in manu Dei tui. Numquid hoc dictum vobis usurpatis? an non per vos nomen Dei blasphematur? Egredimini, filiae Sion, et videte quam gloriosus sit Deus in sanctis suis, si forte visio haec ad aemulationem vos adducat, et de solitudine vestra ad Ecclesiae frequentiam transire faciat. Etsi deserta fuisti, sed non vocaberis, inquit, ultra derelicta: et terra tua non vocabitur amplius desolata (*Isai. lxxii, 3, 4*).

7. Sed jam desistamus ad eos qui foris sunt sermonem proferre. Ipsi potius videre delectemur, quomodo jam pinguescunt speciosa deserti, quomodo credentium corona Christus in Ecclesia cingitur. Quae est spes nostra, et corona gloriae? Nonne vos ante Dominum? (*I Thess. ii, 19*). Si Paulus hoc dicit, quomodo non magis Christus? Vivo ego, dicit Dominus, quia his omnibus velut ornameto vestieris (*Isai. xlix, 18*). Advertisti quomodo credentium agmina ornamentum esse **65** Christi in Ecclesia definiat. Quare non et corona sunt? Sed corona habet quamdam insignem et illustrem praeter ceteris ornamentis dignitatem: quia caetera cum sint corporis, ista est capitis. Et temporis ratio ad ejus commendationem aliquid affert. Solemnibus tantum usus ejus est accommodatus feriis. Jam erectam video alacritatem vestram: jam ad vos hujus verbi interpretationem deflectitis. Jam vestrum in coronae praerogativa intelligitis privilegium, qui purioris estis vitae et professione astricti, et exercitio instructi, et indefessi studio, et otio festivi. Jure diadematis censentur nomine, quos jam non tam pugna sollicitat, quam triumphus laetificat: quibus non est colluctatio adversus carnem et sanguinem, qui serpentis jam caput non observant, sed Christi exornant. Vos estis corona Christi et gaudium: et ideo sicut coepistis, sic state, charissimi, sic state

in Domino, imo sic capite Dominum. Sublimis locus est, nihil illuc vilioris afferte materiae. Videte vocationem vestram, videte quem estis in usum assumpti. Nihil feni, nihil ligni, nihil stipularum in Domino velitis diademate texere. Nihil denique quod ignem mereatur vel vereatur. Spinæ complexæ igne comburantur. Noli æmulari in malignantibus, neque zelaveris eos qui spineam capiti Regis nostri imposuere coronam. Tale diadema non honorem, sed horrorem adducit. Horret Christus magis asperitatem morum, linguæ stimulos, quam aculeos spinarum: in his præsertim qui in silentii vocati sunt simplicitatem, in charitatis negotium, in otii quietem, in humilitatis scholam, in subjectionis votum, et vinculum unitatis. Sed non est bonum vinculum, quando sibi mutuo confederantur, et in aliorum obtrectationem dexteræ conserunt, Judæorum more dicentes: *Tollamus justum, quia inutilis est nobis, et contrarius operibus nostris* (Sap. II, 12). Vos autem æmulamini pacis bonum in bono semper.

8. Denique species coronæ quoddam unitatis præfert indicium. Non sola coronæ est æstimanda materies, sed et forma ejus pulchræ intelligentiæ rationes administrat. Ea enim est coronæ species, quæ et in orbem cohæret et in altum se erigit. Vis habere cohærentiam quamdam communem et id ipsum? *Credientium*, inquit, *erat cor unum, et anima una* (Act. IV, 32). Quis hujus unitatis finis? Propter spem utique, quæ reposita est in cœlestibus. Jam ergo habes cohærentiam in unitate: erectionem in spe. Et Apostolus: *Galeam*, inquit, *salutis assumite* (Ephes. VI, 17). Et bene de galea introducta est mentio, eo quod habeat quamdam cum corona viciniam. Nam utraque capitis est; sed altera munimentum, altera ornamentum. Ideo nihil impedit spem ad utramque referri: *Spe enim salvi facti sumus* (Rom. VIII, 24). Ista nunc de forma perstricta sufficiant. De materia quid quæritis? Ipsi enim scitis quod fragilem et obscuram materiam dedignatur locus sublimis. Aurum vult et lapides pretiosos. *Posuisti enim in capite ejus coronam de lapide pretioso* (Psal. XX, 4). Aureas in Apocalypsi coronas legis (Apoc. IV, 4). Pretiosa materies, sive solum sit aurum, sive quædam auri gemmarumque mixtura. Sed nescio quid majoris gratiæ significare videtur, quod auri mentione sublata *de lapide*, inquit, *pretioso posuisti in capite ejus coronam*. Et adhuc excellentiorem vobis demonstro materiam. *Apparuit signum magnum in cælo, mulier amicta sole, et in capite ejus corona stellarum duodecim* (Id. XII, 1). Apostolorum tibi et numero et specie chorus monstratur. *Qui enim ad sapientiam erudiunt multos, quasi stellæ splendent ad perpetuas æternitates* (Dan. XII, 3). Hæc corona fratrum stetit in circuitu Jesu, sicut scriptum est (Luc. XXIV, 36). Et in Apocalypsi diademata multa in capite sponsi (Apoc. XIX, 12), secundum diversitatem gratiarum et graduum: sed illud præcipuum quo coronatus est in die desponsationis suæ; in die quo sibi in

discipulis desponsavit Ecclesiam. Desponsavit eam in fide, desponsavit eam dando in cordibus eorum arrham et pignus, et primitias Spiritus. Et desponsatio dicitur participatio Spiritus, quando adhærens Deo jam non duo, sed unus spiritus est (I Cor. VI, 17). Denique et ipse est homo qui reliquit patrem et matrem, et adhæsit uxori suæ, et facti sunt duo in carne una (Ephes. V, 31, 32). O beatum commercium! facta es cum sponsa in carne una, et ipsa cum sponso in uno spiritu.

9. Quomodo oportuerat de tali te gaudere conjugio, fidelis anima? quomodo lætari, et diem festum agere? Induere, induere vestimentis gloriæ tuæ, civitas sancta (Isai. LI, 1). **66** sponsa agni: gaude et lætare, Sion, adjuncta Christo. Quomodo tu non gaudebis, cum gaudeat ipse? *Gaudebit sponsus*, inquit, *super sponsam, et gaudebit super te Deus tuus* (Isa. LXII, 5). Sed quanto gaudio? *In die*, inquit, *desponsationis ejus, et in die lætitiæ cordis ejus*. Non levem dedit intelligi lætitiæ motum, quem esse cordis expressit. Lætitiam dico? deliciae sunt. *Deliciae*, inquit, *meæ esse cum filiis hominum* (Prov. VIII, 31). Quam care tibi, Jesu bone, constant illæ lætitiæ! Non gratis eas possides, quas carnis passione comparasti. Ideo cordis tantum hanc dicit lætitiæ. Injuria est sponsi, si ipse lætatur, et tu non ex corde applaudis, non congratularis, non congaudes. Vel fastidii, vel despectionis instar est, cum gaudente non gaudere, et hoc in desponsationis die. Affectum tuum cujus alliciat species, si non ejus qui speciosus est forma præ filiis hominum? Gaudens gaude in Domino, et exsulet anima tua in sponso tuo, in Deo tuo: qui si Deus non esset, et homo purus esset, quantas tamen haberet in se amoris illecebras homo talis, tot gratiarum abundans muneribus? Nam si a radice conceptionis ejus recensere cœperis, totus tibi stellatus videbitur juxta conditionem humanam, tam singularitate, quam excellentia virtutum: homo innocens, impolutus, segregatus a peccatoribus; ut interim sileam quod excelsior cœlis factus est (Hebr. VII, 26), infirmitatibus nostris potens compati, tentatus per omnia pro similitudine absque peccato (Hebr. IV, 15). Diffusa est gratia in labiis, misericordia in visceribus, virtus in manibus; conversatione singularis, sermone communis; prudentia in responsis, vita in verbis.

D Quid, quod conceptus est ex fide, natus ex Virgine, non consumptus in morte, et assumptus in gloria?

10. Reticeo nunc credentium numerum, et merita populorum, quos misso Spiritu sibi in fide et charitate sociavit. O vere magnum pietatis sacramentum Christus, irritamentum amoris, qui manifestatus est infestatus est in carne, justificatus est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatus est gentibus, creditus est mundo, assumptus est in gloria! (I Tim. III, 16.) Quis det mihi istas discurrere et recurrere frequenter per lineas, et per singulos virtutum et operum gradus dicere: *Domine, quis similis tui?* (Psal. XXXIV,

40). Quis mihi det ut scribantur sermones isti in corde meo, ut exarentur stilo, et quasi in silice scribantur, ut non deleantur? Bonus stilus digitus tuus, Domine, digitus quo scribebas in terra verba arcana, verba quorum virtutem calumniantes ferre non poterant (Joan. VIII, 6-9). Inclina te ipsum, Deus meus, et incide in corde meo legis tuæ tabulas. Lapidum est cor meum, sed durus lapis naturæ obliviscitur ad digiti tui impressionem; facile cedens, ubi tu incidis. Sed jam multa diximus pro eo quod oportebat sponsam lætari et gaudere in die desponsationis, et die lætitiæ cordis sui dilecti. Magna in hac die lætitiæ ratio, et quæ cordis et affectus humani fines excedat. Nec est huc peregrina inducenda lætitia, sed diei isti sufficit lætitia sua. Dulcis es, Domine, et directus est ad nos spiritus tuus, spiritus suavis. Humanas tibi animas per fidem et amorem quodam sponsi associas affectu, et de conversione lætaris. Durum cor quod sibi lætitiæ hujus materiam subducit, occasiones attenuat, imminuit rationes. O me impudentem et ingratum, si non ego talem diligam, tam absolutum a corruptione, et tanta circa me adstrictum compassionem, necessitati non obnoxium, et pietate obnixum! Diligam te, dulcis Domine, etsi non pro me, pro te tamen; ut tuo satisfaciam desiderio, deliciarum tibi causas ministrarem, argumenta lætitiæ, in die desponsationis, et in die lætitiæ cordis tui.

SERMO XXI.

Egredimini, et videte regem Salomonem, etc.
(Cant. III, 11.)

1. Et vos audeo confidenter ad visionis hujus invitare lætitiæ, filiæ cœlestis Sion Jerusalem quæ in cœlis est. Vos veræ et plenæ filiæ Sion, quæ semper intuemini faciem Patris. Vos, inquam, multorum millium Angelorum frequentia, vos invito et voco. *Egredimini et videte*: egredimini de recondito illo sinu intimæ visionis, de secreto lucis inaccessibilis. Novum vobis terra nostra præstat spectaculum: novum enim fecit Dominus super terram. Ab **67** æternis ad terrena vos provoco. Mira hæc invitatio: sed nescio quo pacto æterna illa, quæ in se ipsis semper et nova et miranda sunt, in eo quod factum est in terra novum, nova magis in mirabiliora refulgent. O beata hæc in terris novitas temporalis, quæ antiquam illam et æternam novitatem angelicis in aspectibus amplius innovavit! *Novum faciet Dominus super terram: femina circumdabit virum* (Jerem. XXXI, 22). Quem virum? *Ecce*, inquit, *vir Oriens nomen illi* (Zach. VI, 12). Oriens splendor lucis æternæ femineo, sed virgineo circumdatur utero, et carne vestitur. Hoc est illud novum, quod ipsa sui novitate nimia credulitatem obstrueret, si non esset inauditis prius signis fides elicit. Denique inter tot et prophetiarum et prodigiorum manifesta testimonia, ad novitatem istam adeo quorundam sensus obstupuit, ut dum novitati fidem abrogant, signis evidentissimis non accommodent credulitatem. Sed quid vos ad egrediendum invito, qui ipsos etiam ubi-

que prævenitis et instruitis apostolos? Ubique seduli estis ad admiratores et annuntiatores novitatis istius. Angelus concipiendum nuntiat Mariæ (Luc. I, 26-38): natum pastoribus angelus nuntiat: imo et ipsis Angelis, non tantum pastoribus angelus nuntiasset videtur. Unus prædicat, alii applaudunt. *Facta est*, inquit, *cum angelo multitudo cœlestis exercitus laudantium, et dicentium, Gloria in altissimis Deo* (Luc. II, 9-14). Unus annuntiat, quod alii æque noverant: et tamen quasi novum et recens audiunt, quod illis ignotum esse non poterat. O beata hæc novitas, quæ angelico gaudium præstat auditui; et, ut sic dicam, delectat illos ab alio audire, et quasi discere quod eos ab initio ipsa Veritas edocuit! O humiliter et indefessa devotio, et ad Deum, et ad invicem!

2. Est hic aliquid, quod nos utinam observemus, imo et servemus. Quid illud? Ut angelico exemplo humilem et attentum præbeamus auditum alieno sermone, etiam in illis quæ non ignoramus. Non tamen alienus est, qui de Deo est, nisi nos a Deo alienos reputaverimus. Et si alienus est, auctoritatem illi tribuit divina materia. Nota fastidire, aut curiositatis est, aut contumaciæ signum. Angelici spiritus, quibus a principio innotuit sacramentum Incarnationis, non abstinere ab admiratione in novitatis hujus exhibitione; et antiqua cognitio non modo visione nova, sed novo gaudent et lætatur auditu. In temporum fine egressus est Christus, ideo egrediuntur et ipsi. Et egressus ejus a diebus æternitatis (Mich. V, 2). Sed in temporum fine de utero ejus egressus est, quæ circumdedit eum, femine. Ideo egrediuntur cœlestis filiæ Sion, admiraturæ in completionem quod semper admiratæ sunt in expectatione. Angelus in annuntiatione (Luc. I, 26-38), angelus in nativitate (Id. II, 9-14), angelus in baptismo (Id. III, 21): angelus apparuit oranti (Luc. XXII, 43), testis est resurgenti (Luc. XXIV, 4), astat ascendenti (Act. I, 10). Quam vehementes, putas, amatores sunt tam seduli annuntiatores, et indefessi admiratores? Per omnes hujus sacramenti gradus circumcumeunt et immolant hostiam admirationis, hostiam vociferationis; cantant, et psalmum dicunt Domino. Et omnis hæc veneratio extrinsecus exhibita est, absque ea quæ intrinsecus latet. Et si novum fecit Dominus super terram, cœlos tamen novitatis hujus odor replevit. Femina circumdabit virum, quomodo circumdat corona caput. Caput enim Ecclesiæ Christus (Ephes. V, 23). Gloriosus plane in illo splendore gloriæ, et paternæ figura substantiæ: sed super addito nostræ quoddam velut fuco naturæ, et colore inducto, dum sublucet, plus placet: nec illis tantum qui secus ferre non poterant, sed in his etiam quibus pure se splendor ille refundit.

3. Hæc autem dico, quod dignatio hæc ipsa, qua voluit incarnari, quemdam videtur attulisse decorem dignitati majestatis. Quomodo enim non plus placebit humiliata sublimitas, exinanita immensitas, et divinitas incarnata? Ista varietate quid pulchrius? Varietatem dico? contrarietas videtur, eo ad con-

templandum pulchrior, quod hæc sese contraria non impugnant, sed congruunt sibi. Mirabilis in se divina simplicitas; sed ut sic dicam, multo hæc compositio mirabilior, quia novior. Non possum mixturæ hujus artem satis mirari, et puto nec Angeli. Et quidem illis mirandi ratio major, quibus divinæ naturæ mera simplicitas sincerius innotescit. Illa incomparabiliter mera est, et ideo mixturam hanc mirabiliorem reddit. Quænam hæc mixtura, cum sua cuique naturæ constet integritas? Nam nec alterutra in alteram **GS** transit, nec ex utriusque quasi tertia et nova quædam consistit. Novum tamen est quod in una persona conveniunt. Contemplatio utraque quædam est velut cella vinaria. In illam introducti sunt angelici spiritus cellam nectaream majestatis æternæ, imo a conditionis suæ initio positi. Jam nunc in temporum fine hæc nostra in terris cella mustum novum eructat. O promptuaria plena, promptuaria exundantia et eructantia ex hoc in illud! Egredimini, filiæ Sion, de cella vini meri ad hoc mustum, quod miscuit sapientia in cratere novo. O calix inebrians, quam præclarus es, et ideo claritate inebrians! Liquor æternus novo huic infusus calici majore cum charitate hauritur, quamvis cum claritate temperata: idcirco etiam amor esse debet intemperatus. Quis enim se ab amando temperet, quando nostræ se capacitati contemperavit immensa majestas? O calix non hominum tantum, sed et Angelorum mentes inebrians, et in se a contemplatione meræ divinitatis mixtura hæc nova convertens! Egredimini, filiæ Sion, de copia illa vini meri ad hunc calicem temperatum. Egredimini, et gustate quam suavis est Dominus. Ibi suavitatis divinæ simplex natura prospicitur; hic suavitatis ejus usus et indicia proponuntur. Ibi in se videtur; hic in affectu suo: hoc ultimo in genere, utrumque mirabile est; et nescio quid magis mirer, in una persona naturarum compositionem, an compositionis causam. Quid jam in unitate divinæ essentiae tres esse miramur personas? Plures jam ex integro in una persona naturas mirare. Quid non hic ad contemplandum suave, quidque non afficiat?

4. Denique ad admirationis cumulum causa accedit. Causa nec consequentia rationis, nec salvationis efficacia caret, nec gratia compassionis. Vis audire consequentiam? *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur* (I Cor. xv, 22): et idem, *Sicut per unius inobedientiam peccatores constituti; sunt multi, ita et per unius obedientiam justificabuntur multi*. Quid consequentius? Magna consequentia, sed ex parte justitiæ efficacia major. Denique, *ubi abundavit delictum, supera bundavit et gratia* (Rom. v. 19, 20). Ubi delictum, ibi seductio et fallacia intercessit; et ideo non omni ex parte voluntarium videtur. In gratia vero nihil non ex proposito, nihil non libitum. Quomodo ergo non efficaciora sunt voluntaria bona, quam velut aliqua ex parte coacta mala? Et vere efficax gratia et artificiosa. Nescio quid magis mirer, artificium coapta-

tionis, an efficaciam salvationis. Utrumque in beneficio gratum est, et voluntas, et eventus. Adde et tertium, modum ipsum et rationem. Nihil voluntate hac affectuosius. Quæ dilectio major, quam ut ponat quis animam suam pro amicis suis? At hoc fecit pro inimicis. Et inimici erant in se ipsis et amici, quia ante mundi constitutionem dilecti. Quid operis hujus eventu uberius? Larga effusio Spiritus super omnem carnem, satis manifestat. Effusio sanguinis Christi spiritualem nobis effusionem impetravit. Quos lavit sanguine suo, quomodo non perfunderet Spiritu sancto suo? Ideo prius mundavit, ut essent super quos alius postea Spiritus inundaret. Ad ordinem quid consequentius? Coarctor in hujus materiæ consideratione; et quid potissimum ad contemplandum e tribus eligam ignoro: pietatem, an prudentiam, an proventum. Certant hæc inter se in contemplatione nostra; et cum in alteram partem intenditur, in alteram trahitur. Blandiuntur hæc mihi, et affectione diversa permulcent. Inardesco, stupeo, gaudeo. Gaudeo pro utilitate, ad prudentiam stupeo, inardesco propter impensum mihi pietatis amorem.

5. Quid ista dispertit? Confunduntur hæc inter se, et in uno quoque genere permiscuntur frequenter. Nam et modus, et commoditas, et affectio, sive malis sic dicere, prudentia, proventus et pietas: hæc inquam tria sive simul, sive sigillatim considerata, animum ad se meum et trahunt citius, et tenent diutius, et quamdam in admirationem et exultationem convertunt. Matris Ecclesiæ fides talium varietate virtutum ejus diadema contexuit. Hunc ibi numerum, hoc pondus, hanc mensuram assignant.

C In ordinis ratione et consequentia numerusprehenditur, et concordia modus. In pondere pietatis affectus vehementior. Et vere vehemens pondus gratiæ, de cœlis ad terram majestatem immensam deducens. Immensitas hæc omnem incomparabiliter excedens creaturam, ad mensuram se contraxit, mensuram pertingendi usque ad nos. Non enim quasi non condescendens **GS** ad nos superextendit se ipsam, sed in mensura nobis distillat dona Spiritus. Mensuram interpretor in effectu munerum. Ad mensuram enim dat nobis Deus Spiritum. In mensura contra mensuram: in mensura gratiæ, contra mensuram injustitiæ. Nam sicut abundavit delictum, abundavit et gratia. An non hic mensura contra mensuram? Certe et supra. Superabundavit enim et gratia. Numquid tantum super mensuram delicti?

D Non utique tantum super mensuram delicti, sed etiam super mensuram gratiæ. Et contra et supra mensuram injustitiæ abundat gratia, ut supra mensuram gratiæ, sed non contra abundat gratia. Ubi enim una abundat, necesse est et altera superabundet, et detur abundantius abundanter habenti. Mensura hæc mensura bona et conferta, et coagitata, et superfluens. Superfluitas videtur, quando non tantum necessaria suppetunt, sed etiam exuberant voluptuaria. In donis Spiritus quædam expediunt, quædam docent, quædam delectant, sanant, exor-

nant, exhilarant. Quomodo non superfluitas quæ sic excrescunt? Sed hæc jam sufficiunt de numero, et mensura, et de pondere diadematis, quod Salomoni regi mater ejus composuit. Quoddam enim illi quasi sertum gloriæ confert: dum coaptat quod a nobis assumpsit, et quod nobis exhibuit. Videtis quibus hoc diadema dotibus gratiarum constet. Sed quid de gratiis ad diadema? *Dabit*, inquit in Proverbiis, *capiti tuo augmenta gratiarum* (Prov. iv, 9). Pater dat, et mater coronat. Ipsa coronat, quia ipsa credit, ipsa circumdat, ipsa coronat Mater. Ecclesia se ipsa te, Jesu bone, exornat, se ipsa te vestit, se ipsa te calceat et coronat. In profectione calceamentum est, in perfectione corona. Mira mutatio, ubi excussopulvere, si quis adhæserat, de calceamento corona efficitur.

6. In die desponsationis et lætitiæ. Vide ordinem. Unus dicitur desponsationis et coronationis dies. Si istud scis, beatus es si sequaris. Convertis ordinem, si vis prius desponsari quam coronari: si prius vis ad jucunditatem et quietem devinciri Christo, quam cum Christo vincere. Anticipatio quidem beata, sed non ordinata, si ante triumphum thalamum tibi optas collocari, si ante laborem præsumis lætitiæ. Unus est his tribus constitutus dies: diademati, desponsationi, et lætitiæ cordis. Et quod est cor Salomonis nostri? *Vos*, inquit, *estis corpus Christi, et membra de membro* (I Cor. xii, 27). Felix plane quodcumque membrum capitis hujus; sed qui cor est ejus, de præcipuis est. Et vide, si non cor est, qui quodam in ventre secretorum Dei fovetur, in vitali affectionum calore, in medio meditationum. De corde enim cogitationes, non operationes exeunt (Matth. xv, 19). Jure ergo cor est, qui in medio spiritualium locatus est cogitationum, in pinguedine gratiarum, in quodam ventre veritatis, in utero sapientiæ, cujus in typo Salomon ponitur. Et quidem una eademque vel Ecclesia, vel anima, et corona est, et cor, et sponsa. Corona in capite, sponsa de latere, cor in ventre: corona in summo, sponsa in proximo, cor in intimo. Quid hic non optime collocatum? quid non festive? Egredimini hinc, nostræ filiæ Sion et videte, ut et vos transeatis in affectum cordis hujus in sponsæ gratiam, in diadematis speciem. Nolite nomine casso gloriari. Estote quod esse dicimini, speculationis filiæ. Usus ipse attestetur nomini. Festus enim est desponsationis iste dies, et Dei susceptione dignus, et ab hoc ad festivorem, qui nuptiarum est dies, pertingitur: in quo non datur libellus repudii, non intercedit divortium; non abit vir via longissima, ne brevissima quidem, sed est semper in domo sua sponsus Christus Jesus, qui vivit et regnat cum Deo Patre et Spiritu sancto per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXII.

Quam pulchra es, amica mea, quam pulchra! oculi tui, columbarum; absque eo quod intrinsecus latet (Cant. iv, 1).

1. Non veretur ne suis intumescat laudibus, et humililatis jacturam faciat, cujus ipse sibi pulchritudi-

nem cum expressione tanta sponsus commendat. Frequenter ex multo placendi desiderio subest metus displicendi; et propensior devotio conscientia securitatem imminuit et furatur. Quid ergo mirum si sponsus applaudit illi de pulchritudine, affectumque blanda allocutione demulcet, quem metus invexerat? Quanam enim ratione deformitatem non vereatur **70** suam hominis anima quælibet, quæ nostri Salomonis in matrimonium asciscitur? Audivit illum in diademate suo, in die desponsationis et lætitiæ cordis, in illa abyso gloriæ solito festivorem, poteratque jure vereri repulsam, si deformitatis et abjectionis suæ respectaret ad causam. Oportuit itaque ut securior reddita resumeret animum, et infusa alacritas mentis faciem vivido quodam calore perfunderet. Nam totius vitæ et operum pulchro vultui plurimum adjicit mentis hilaritas. Propterea in hunc modum amicam sponsus alloquitur: *Quam pulchra es, amica mea!* Similia fere dicta sunt supra in præcedentibus, ubi sic legitur: *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra es* (Cantic. i, 14). Idem pene videtur: *Ecce tu pulchra es*; et, *Quam pulchra es!* Utrobique pulchritudo prædicatur ipsius, et iterata commendatio confirmationem declarat. Sed quantum ipse advertere possum, aliqua hic innuitur distinctio. Nam ubi dicit, *Ecce tu pulchra*, agit tantum de pulchritudine: hic vero de nimietate pulchritudinis, *Quam pulchra es, amica mea, quam pulchra!* Ibi simplex attestatio quasi subito deprehensæ pulchritudinis; hic autem admiratio nimietatis: ibi attestatur quam pulchra; hic oblectatur quod tam pulchra. Hic enim majore pronuntiat cum pondere affectuque mirantis, et prolationis modus motum oblectatæ mentis declarat: *quam pulchra es, amica mea, quam pulchra!* Et quidem in processu Cantici perfectiora ad sponsam dici oportuit. Hæc a nobis de similibus distinctione verborum. Nam quæ super pulchritudine sponsæ interpretanda fuerant, copiose et accurate suis explicata sunt locis. Et quæ vir (utrum eruditior, an eloquentior nescio) suis disputavit in hominibus (BERNARDUS, *Serm. 40 in Cantica*), nec minimo, ut sic dicam, digito decuit a nobis ad discutiendum attingi.

2. Hoc vero non negligenter attendendum, quod post generalem commendationem pulchritudinis, particulatim amicam depicturus, loco primo ab oculis orditur. Prudenter quidem, quoniam si simplex oculus fuerit, totum corpus lucidum erit (Matth. vi, 22, 23). Et ideo columbarum comparat oculis, ut juxta Evangelii doctrinam, suam amicam simplicem doceat sicut columbam (Matth. x, 16). Denique universum corpus operationis simplex illustrat oculus intentionis, et facit ut coram Deo luceant opera, quæ per se coram hominibus poterant lucere. Nam quando foris bonum lucet opus, sed operis bonitatem non intendit animus; quasi corpore claro oculus cæcatur. Opera quidem ipsa aliquoties in genere suo bona sunt, et aliis commoda; sed operum bonitas in actorem non refunditur, qui simplicem oculum in